

Emne, nr. 64 Død og begravelse

Spl. 1. En Person kunde plutselig se eller møte sig selv = dobbelt yngre) de Personer som fortalte om Synet til sine venner og fortrolige, tok en sådan tildragelse, døde kort tid derefter. Ikke fordi at vedkommende fortalte om hendelsen men vedkommende Person tok Synet til sig selv =
* = Et dødsvarsel til sig selv.

Spl. 2. Javis ^{man} var opmærksom og tok vare på varslene Dette var begivenheter, som jeg har interesseret mig for, og har brukt min opmærksomhet, med tanke på og få se resultatet fra de forskjellige varslene. I begynnelsen av dette århundre, bleu jeg indbøt til og vare bærer i et begravelse over en gammel Kåbe. veien til Kirkegården foregik for så vit med en øringsbåt, da begravelsesfølget ankom tilbake til gården følget gikk ut i fra, møttes vi med en ung kone belende i hånden en bølge fuld av blær, som hun skulle skjulle i sjøen, da hun passerte as gir jeg plutselig rigninger i den hånden jeg hadde bæret til Risten med, sådann føltes det fore kom også hos andre mennesker en bare mig, og var tildet som et dødsvarsel, de vil forståes slik at vedkommende Person som folk noget lignende som er ~~er~~ skrevet ovenfor, kom til og bliu påret som bærer av en død til Kirkegården. Desværre var det som jeg blev utsat for gikk i oppfyllelse. Kvinnen vi traf, døde non måneder senere, og efterlot sig, tre barn og en sønn.

Rom i været som de var sluppet ud av en Bøt.
 Problemet vi så var glimt, vi fik nok med at prælle
 vort baten på jernstøt. Men dagen efter fik Pils-
 * silte en småsjøe udenfor Svolve, to man Rom
 boet, og en mand sat på sjøen vellet en hel-
 nat til ud på formiddagen neste dag. Blev reddet
 av hustru i rum som havde Pils for Svolve, og
 blev var vellet, og reddet manden og baten af
 til Svolvehavn

Spl. 3. * Nei de som spørges om i dette
 spørgsmål, hørte jeg ikke nok fortælle
 noget om i min bygd.

Spl. 4. Ja jeg hørte at de fore Rom flere Personer
 som havde en Pils over til at foretælle
 sødsalt, jeg hørte om dette så sent som i 20 årne.
 i dette år hundre. Der var en Kvinde som
 var bødne i vågens Prestegård, hun fortalte
 at hun så Likkfølger Rom me til Kirkegården
 og fast slo, noget sig, om den døde var
 et våtsint, Likk, eller et barnelikk.

Spl. 5. Jo Helligmann har fore Rom med hos
 en ældre Mandsterson, som døde i
 vor Stabslag. manden viste sig cirka
 otte, a, ti, Dager før han døde.

Spl. 6. Nei de har jeg ikke hørt fortalt.
 * Blev vi høre at Sjælven vil sulte da Stormen brød Løs.

og jeg var med og bar hendes sidste vildested-graven.
 Opfyldelse av mit varsel om den nye konen, følede
 for mig rigtig uhyggelig, hün var som en blomst i
 Naboskapet og var der lig arholdt av alle somnabo
 koner. Fra den tid gik jeg avsky for de forskjellige
 varsler som jeg blev til at for.

Jeg hørte også de gamle fedre fortælle, når Kræki-
 fuglene indfandt sig i større antal, i nærheden av
 en Gård, betydede dette et dødsvarsel, dem kaldte
 en sådan ansamling av ovennævnte fugler for
 Kirkefolke, de samme blev en større samling av
 Sjura = Juren Kalk Kirkefolke. men efter vad
 jeg hørte og forstod av de gamles fortællinger,
 betydede en sådan ansamling, Dyd eller
 eller indbydelse til en større festlighed.

eller besök til gården av fremmede.

De med hensyn til Krækifuglenssamling omkring
 en gård sjældne forfæ er siden, og bliver i at af
 av mig. Jeg stod en dag ute og arbeidede med
 gårdsarbeide, Pludselig kom en masse Krækifugle
 glyvende fra fjellet fløit over vores huse og over
 et lille søn som sjelder vores gård fra en
 nabo på andre siden av sønnen, Krækim holt
 et Svare spektakel med end den fløit over sønden
 til naboen, gård, vor de slog sig ned omkring
 Nabo gården, den blev med engang stille, og sat
 te sig stille en stund, så fløit den pludselig op
 og forsvant uden støj eller skrål.

J foran nevnte Nabo-gård, var en eldre Kone blif sijte
men om hendes sijte dom viske jeg ikke om, da jeg så
Kvinden, men jeg kom i samme Stund til at tænke på
de gamle fortællinger om Kvindesjælene.

På Dage efter Kvindens besøg i nevnte Gård
gik jeg hore at den gamle Kone var død.

En nabo som badde at støtte vesten for mig,
hans Kone blev svært sijte efter en fortjölelse,
han fortalte mig han så hennes Dødsvarsdel, jeg
spürte ham vort leds Varslet fore Kone, jo da
han jeg så to ravner som spændes = Glad, med
vet andre ^{da} og forstod jeg at hün Kom til at
si fra mig, både han og Konen var unge folk
hadde to barn, men hün døde fra ham
Kort tid efter han så Ravens.

Den såkaldte Sten Hobbe, som er Spedalen her i
Stordland, den blev heller ikke set på med
blide Öyne, når den viste sig på Sjön, i en for
gårder som den sjelden besökte, et sådant
besökte Dødsvarsdel i nabo-stapet.

Jeg hadde engang anledning til og se en Sten
Hobbe vise sig tyventiftet ved båten, mens jeg og
en Kamerat hålt på med jule-safiske, Cist. Ca. en
halv mil fra Land, de led da langt i på slaget
Sisken holdt op og kik og vdr. begynte at si udtrykke
i vi sluttet sig var, at siske og Kone ad velberg =
et i Land. Dæ vi vel var Kone mit i land

Emne, Nr. 64.

Spl. 7. Sædvanlig har hørt, var de ingen tro som drev folk til og flykte den døde, til noget bestemt sted eller Rom, i de boelseshuset, eller i fattige husmans, og fiskeres hus, var ofte alle brukelige som opfat av familiens medlemmer, og av den grund blev den døde straks støjkelig båret til, og lagt i et uthus, eller et - -
 På træst, hælde man til kiste forhanden blev den døde, nedlagt i kisten, Efter forret og blive iført klæderne. i modsæt fal blev den døde lagt på - -
 linstrå, som man kalte en sådan anordning, og den døde blev lagt på en bonstør fjlet med tørt hø, vilende på en bord brist. i nævnte uthus.
 Den Døde lå der indtil man fik arbeidet en - eller kjøbt en ferdig arbeidet kiste.

Spl. 8. Straks Den Sjette personen var død, standet man klokken, i de Rommet vor den døde lå, og var der et speil på væggen, hængt set vis Laken over, til kisten blev vinduene i samme værelse for højt og den døde bredt over med et laken. indtil videre.

Spl. 9. man forsøkte go efter beste sjon, og jelp til, og legge tilrette, Püter samt jelp den døendes ønske om og sette på hans til behagelige stilling, og jeg har siddet ved flere døende, til de to holdt om -
 ring den døendes skuldre, eller holdt i hans hånd vilket har fore Rom met mig, at den døende har påndet en trøst og lindring under døds kampen.

Tiden mellem dødsfallet og Begravelsen

Spl. 14. Uttrykkene om en Person som Døde, var ikke ens benyttet fra Personer som fortalte, om Dødsfald, i de forskellige Bygdelag, som jeg havde anledning og høre dem uttrykke sig. Et Eksempel, som sa, han eller hun er sovna eller sovna ind den dag eller tims i døgnet. andre sa han-hun - slokka i morges, en kunne sa han-hun gud tog = den syke, til sig, andre uttrykte sig i traveltalen, han-hun, e no fjell andre, uttrykte sig, å ja gud j lov, han-hun pit? Lav du gud og fare heim.

Spl. 15. I mine Skolegæt sa jeg hørte jeg av de voksne personer, at de bruktes både spil og sjer, som jil = bemiddel til at forsikre sig om den døde person var virkelig død, Druk av Lij's hørte jeg ikke Noget fortalte om.

Spl. 16. Ja min Pleie mor, fød - 1818 i vågans lund fortalte om et tilfælde som spald i hennes ungdom, hun tilta også i sin fortelling at tilfellet vakte stor forferdelse blandt den Skindødes omgivelser, da den Døde stod op av sit Litsstrå, Lij.

Spl. 17. Ja jeg så de blev jort, man lagde en mængt over sine slokkaner. Men mynten blev fjernet kort tid efter, den var pålappet de blev jort sådant, da man antok at disse klokkene var spjernet i jern.

Forøvrigt som angår de øvrige spørre setninger
i spørgsmålet ni, har jeg ikke hørt noget om.

Sp. 10. Den Syke person opfordret selv sin pårørende
at sende bød til Presten. Jeg har flere gange
gaaet til Prestegælden, med bød til Presten.

Sp. 11. Når Presten trakte ind i gården, blev han ledsaget
til Rummet hvor den sengeliggende Syke person lå.
Presten bar med sig en håndkuffert, hvori var lagt
Prestekjolen, og de anordnede bøger, samt en mindre
alker - Kalk, et lite brød til brødet, samt Alpervin.
var den Syke Smit bra at de Kun blive tale om en
Religiøs samtale, mellem den Syke og Presten, blev den
foraktet i en kort eller liden Stund. Derefter iførte
Presten sig Kjolen, og bad familiens eller en anden
tilstede værende Person, at bringe et bord, i pas-
sende nærhed af den Sykes seng, bad også til viss
bringe et eller to Lys, iført Stående på bordet.
Såfremt så Kalken Vinen og Brødet på de same bord.
den Sykes Familiemedlemmer Kunde vere tilstede
i den Sykes Rum, og deltag i sangen før og efter den
hellige handling, og der var intet i veien for at Ekke-
fellen til den Syke blev tildeelt brød og vin vis ham
eller hun ønsket de. men jeg har vært med i et til-
fælde vor en meget Syk Naboens, ved Presten
invitert mig til at Vere med og nyte Sakramen-
tet. i lag med henne, samtlige av familiens =

Medlemmer var til stede, alle de hellige handlinger som jeg har deltaget i, hos en døds sykt person hældte eller udførtes af Presten i lighed med lignende hellige handling i Kirken.

Tvunget alle ovennævnte handlinger som jeg har været til stede og set samt deltaget i, har jeg fornemmet en høitidsfølelse i mit indre vesen. og jeg har alle gange været imponeret over de døds sykkes, Prø- og Deres rolige sinnsstemning, og Deres ansiktsudtryk har stærkt præget af glæde og tilfredshed.

Spl. 12. Uden om Familien blev den sykte, ordret. Jerne han eller hustru og invitere en eller flere af de fortrolige venner, som den sykte havde haft omgang med i de tider da den sykte havde været frisk og normal.

Spl. 13. til dels bestemte den døende, hvem som skulde være bærere, og hvilke personer som skulde indbydes til gravferden, bad også om og isæred forskjellig bleder som dem vilde ligge i, Døde en Hvirne og efterlot sig mindre barn. Had hustru sine familie medlemmer og ta sig av dem, og savit jeg hørte end den døende sin Ektefelle at holde sig til Jæd. Forøvrigt hørte jeg ikke, at den døende bad de jentevende familie medlemmer årdne hans eller henners Ejendomsforhold.

Emne. nr. 64.

Spl. 18. man bandt op under kjøven med et bind
 eller en vit håndtuke, sammen knyttet over issen.
 men i mine jute dager, var enda sjittum og legge en
 Salme bok eller en salte ned ved den døde side
 ned i kisten. (og knyttet fingrene på begge hender
 sammen og plasserte en brett mellom dem.)
 De to sist nevnte Ting tjener, blev fortalt når
 den døde var Lite blod, nedlagt i kisten.

Spl. 19. Jeg hørte ikke om at en bestemt Person.
 skulle varde om dødsfallet til naboerne.
 Vis den døde familie hadde Leiet en Nabo som
 til hjelp, som våre kone hadde dømt, var
 de selvsagt, at hun blev den første, som for-
 talte om dødsfallet. ellers var de den
 døde mantige Ektefelle, eller en annen
 til stede verende person uanset Tjønne.

Spl. 20. Vis jeg forstår ordet, i ditt spørsmål ut-
 angående Beemannen. mener vi den
 Person som skulle bede folk og slektninger
 til gravferden, de og bede til Begravelse
 som jeg hørte man kalte dette, blev gjort av
 den, juleventer, Ektefelle, Far, Bros,
 Søn, eller, søster, som en ser, at efter
 De forliggende om stendigtet.
 som familien var utvakt for.

Sp. 33. Ja håret blev greid og stelt med. —

34. Ja. Liket blev barberet, helst av en fattet og Polig og sindig mans person.

De kan muligens ha sin interesse, og fortelle at de gamle fedre trodde, at en barber Kniv som var brukt til barbering av lik, hadde legende Egenstyper, til eksempel, hadde en person Sver kandverk, og tok en sådan Kniv og ströte med platen på bladet over Kinnene. Der verkten stod, så indtrakk straktet hel-
Breddende virkning.

Sp. 35. Ja Neglene blev klippet både på henderne og Føtterne.

Sp. 36. Ja de var de første som blev jort. —
med liket.

Sp. 37. med hensyn til bruken av Likvand som medisinbehandling hørte jeg aldri om talt.

Likklær

Spl. 38. Jeg husker ikke og ha hørt benevnelse på et sådant foretægende.

Spl. 39. Jeg har kun hørt at Likklærne blev kaldt Likbrøp

Spl. 40. Ja Liklaken blev brugt så langt til borte i tiden som jeg kan erindre, og de brugtes endnu i det nittende hundrede femti og syv. Størrelsen i bredde var lit mindre en et vanlig sengelaken, og blev lagt helt over den sidste altså de sidste som blev lagt over =

Spl. 41. Nei bruk av brude laken har jeg ikke hørt eller set, blev brugt til Liklaken.

Spl. 42. Se svaret i sidste avsnit, spørgsmål. 38.

Spl. 43. Nu jeg har ikke hørt fortælling om at Brudgomens sjort blev brugt, og ikke Brudelinnet. Heller høstes ikke at folk havde liggende en speciel Liksjort ferdig.

Likklærne som kjøpes ferdig var av fint bomulstøj-vit. i vore dage helt fra 1920 årerne alt Likstøj, og så kjølet i vit papir.

Spl. 44. De var vist in sjitt, at man skulle bruke Lin Klær, vistnok efter som den økonomiske tone en var familier bebatt.

Sp. 59. Min Pleifar arbeidet mange Lirkister,
og jeg så han brukte både Lim, og trenagler
når han sammenføyte delene i den.

Sp. 60. Fra først i 1880 til midt i 1890-årene
sattes tångstropper i Lirkisten, stropene var
som viklet med sort tøy.

Sp. 61. vis husherrin var new hennit, arbeidet
han Lirkisten. i motsatt fall måtte man
gå en Snittker til at arbeide en Lirkiste.

Sp. 62. Kisten var sort malt. min Pleifar malte
med Linotje - blandet den med Hjørrotte, sort Stilver.

Sp. 63. ved begynnelsen eller om Pring ar =
hundre stykket, begjæres av og til vite Kister
og blive brukte. men de forekom for min tid
at Bidre stillede folk til dels brukte
vite Kister, dette blev mig fortalt av mine
Pleiforældre, forholdsvis, f.ø. 1818 og 1830.

Sp. 64. Nei ingen obning i Kiste Løkket men
så langt tilbake i tiden jeg kan huske, var der
på Løkkets overste flate fast sat et liggende
Rors, enten av sort farve eller, Sølvfarvet.
Lirkistene i gamle dager ^{hadde} en vakkert form
og de utlerke Snittkere satte sin del i og gjorde dem.

Spl. 65. Ja høvedspon blev brugt til underlag =
Lirkisten.

Spl. 66. her i bygden fjernes Stuen med tøft høij.

Spl. 67. Lirkister nå, Hjopes ferdigarbeid og
Fargen på den er vit.

Spl. 68. Jeg så og hørte at der blev takt i kisten.
Palmestok, og til dels en Palk, de andre spørre
setninger under spørgsmålet ovenfor, kan jeg ikke
svare på, da jeg ikke har hørt eller set at folk
gjorde sig sådant.

Spl. 69, har ikke hørt noget om, at folk brugte og
gjorde sig, de som spørgsmålet fremsetter.

Spl. 70. Kisten blev pyntet, med runde kranser
bestet til kisten med små spiser. man bandt
kransene sammen (ver enkelt) av rjød lynq
og blom = bregne) ren mos, og potté blomster.
ovenstående samensetning, var mest brugt om
vinterstider. om sommeren, havde man jo
birke løv, Rogn løv, mos, ville mark blomster,
og have blomster samt Potté blomster.

Kransene bandes som regel av Kvinner, en
krans blev givet fra nær meste gårde i nabo-
laget og de runde til sine tider kom me kranser
fra så mange jivver, at kisten ikke kunne
komme flere, så de resterende blev lagt på græs

Sp. 71. — Nei ikke her i Bjgden.

Sp. 72. Jeg så ofte der var påsatt, en lifen
Blomsterkrukke, i den døde's foldede hender.

Sp. 73. Jeg hørte ikke fortællinger om forebyggelse
af nevnte art i spørgsmål, sytti etc.

Sp. 74. når liket var nedlagt, i kisten og iført svøjs
og ellers stalt som vanlig, blev nær med de slekt og
venner kudsindt, og var til stede ved en liten an-
dagsstund med salmesang, under andakten
var kisten åpen = (avtak lokket) jeg hørte fra
andre bjgdelag, folk kalte denne andakt
og syngte liket utt.

folk benyttet sig gjerne ved en sådan andakt.
og sendt kuds til en Religios og ærket mann
i nabolaget, som kunde lede sangen, og
som hadde evne til at tale nonne
om den døde samt, frøste ord til familien.

Sp. 75. Ingen annen bevertning en Kaffe og brød
kist og dans forekom ikke.

Sp. 76. som regel var kisten sat over to ben
i største rommet i beboelseshuset.

Sp. 77. i rommet var der ikke spill, og vinduer,
samt strødd Embar på gulvet. så ikke mere
i alle de steder jeg så.

- Spl. 78. der blev på disse steder Kun strød Emir bar.
 — 79. barsal eller Barhytte brugtes ikke her, i bygden
 — 80. Barsal eller Barhytte brugtes aldrig.
 — 81. der blev strød Emir bar over hele gårdspladsen
 og gangveien husem i mellem, og ki ind-
 gangsdøren der Kisten var anbrakt, inngang for
 Spl. 82. — Ja —
 — 83. Lærret blev lagt over kisten, men
 ikke fast skruet.
 Spl. 84. ansikt dukken var vist så vidt den lærret
 ansiktet.
 Spl. 85. jeg hørte ikke andet navn, et ansikt dukken.
 — 86. både naboer, venner, og barn kom for at se
 liket mens de lå i kisten.
 Spl. 87. Nei vi har ikke fåt gravkapel
 her i vår tid herred.
 Spl. 88. I de senere år har man fåt benyttet
 kirken som utedgangssted til kirkegår-
 den. i kirken har forresten holdt til koral
 med sang støtte av kirke orglet.
 og samtlige slekt og inntilte bevere
 og venner, samt andre kjendte som
 fulgte gravfølget var til stede.
 fra kirken går så følget til gravstedet.
 vor Præsten utføres de lov- og psalme
 Religiøse oplesninger, og yordfestelse.
 en Salme synges for og Efker yord
 festelsen.

Perge

spl. 88, jeg må tilføie, fra omkring midten, år 1890
 årerne og ind i de nye århundrede, var stedets
 yep.priest, eller Sogneprest, villig og kommen
 til gården, når han blev anmodet af den Dødes
 familie, og holdt da minnetale = Ligtalen.
 Ved den Dødes bære. Ved denne andels stund
 blev syngt en salme før og efter talen.
 Familien samt venner og stertninger af
 den Døde var til stede, derefter begav sig
 sig til Kirkegården, hunden hunde til Dødsfære-
 gåsjøvæn i en storre Nordlandsbåt eller
 vis forholdene til lot det. Hjörtis lirket
 til gravstedet på en 4 yulet vagn, over det lirket
 med et stort sort farvet teppe.
 for ovennævnte tid, havde man ikke Presten
 i begravelses-gården, men de fandtes allitider
 en mand som kunde lode salme sangen, og
 havde han evne til og tale, kristens ord til
 den Dødes efterlatter, så gjorde han det. i de dage
 sang hele folket en salme, da kristen blev båret
 ud fra gården til Hjörtuvagnen, eller til båten
 kristen blev sat i båten, slik at potenden viste
 mot fremstavn. på lirkvognen viste potenden
 den altid forover mot hesten. ankommen til
 Kirkegården, indfandt Presten sig, og talen blev
 holdt på Kirkegården, under åpen himmel. Dere-
 efter, opleses de vanlige ritual = Begravelses Rit-
 -ualit samt jordspåkastels. = (jordspåkastelse)
 salme sang før og efter jordspåkastelsen.

Spl. 89. man skulle i ung ålder og larm i gården

Spl. 90. nei men man holdt sig stille og rolig i den tid.

Spl. 91. her i bygden sørget jo døde døde efter latte.

men Nordlendingen bærer sorgen ikke længe syn-
bart, han har hvidt sig til at bære sorgen indadvendt.
og han og må tilsyneladende virke fattet og rolig
de vilde vel virke hindrende i hans virke, som
fisker ute på havet i kamp mot Naturens Profte,
at lade Sorgen på frit spillt horn. men tro dog for
ikke at han har glemt sin søn, og Puffelle, og ven, Datter,
Som Døden har røvet fra ham.

Spl. 92. man og Kvinne av den dødes Efterlatte
holdt sig i flere måneder bort fra Lystige fornøielser.

Spl. 93. men og Kvinner ved begravelsen kledd i
sorte Drakter, mennene bar enten sort Lue eller
sort stue, eller bløtt hat, Kvinnene, bar alltid
sorte forklær som hodeplagg, Carn og Ungdom
var mest mulig sort kled ved begravelsen.

Spl. 94. blandt de bedre stillede folk bar Enken
et passende langt sort sørgeklær. både ved begra-
velsen og lang tid efter den, når hun gik til Kirken
eller når hun spadserte ute i folkereisdelen.
Den manlige ERuffelle, bar omkrang et års tid
et sort bånd, om den ene armen, på sin frakk
eller på sin beste frakk, når han viste sig i
folkerisdelen.

Spl. 95. jeg gjenner til ordfæret helt fra min barndom-
En Kjemans Sorg er likt et al tve stød, - Deg å snart, Over.

Li Reså et ord tak som blev uttalt, når han eller hun, var i tidligste laget ute på frikot, efter en ny livsledsæltes de bürde have ventet, den Døde er bare så vit
kal i gravne.

spl. 96. At i at Rimen opvække en Død eller døende Person til livet jennem gråt, har jeg ikke hørt noget om.

spl. 97. Folk i almindelighed, søgte trøst for sin sorg, ved læsning i Bibelen's ord.

spl. 98. I min Barndom og helt til mitten af 1920 årene foregik begravelsene, de fleste på søndag efter Pulten = Jøstjeneste, forøvrigt foregik begravelse på forskellige dage i uken, folk rådførte sig ofte med Stedets bagne Prest, i gav tid for begravelsen Runden foretoges af ham. Dette Runden vere en rådføring på grunden af hans fraværelse i at vere afstet, av syge besøk eller besøk til en dødsyge, som ønsket og mota- etyke eteferets Sa Ramment.

spl. 99. vis der var trangt om plads i Rommet eller i kebølsedhuset. Så blev først, Riste lo Rist skruet fast, der efter blev Risten båret ut på Runden og nedsat over to sort beklutte skamler. Folkene stod da i nærheden omkring Risten, og da blev andakten indledet med et salme nummer, var de tilstede, en, religiøs, grei, og pænt, civil, mann, ledet han salmesangen og Runden se sine trøstende ord, i motsetfal vis Risten var indført til begravelsen ledet han andakten.

Spl. 100. Svar til dette spørgsmål, Kan svaret under spørgsmål 'sytti'-giren, an vundes, men at synge til lirk foregik ikke på gårds tårnet ved handlingen som kaldes, at synge lirket til. Se også omstændighederne i svarene under spørgsmål 98 og 99.

Som svar til Spl. 99. angående utryk eller ord setningen. Er brugt i min bygd, ordet, Begravelse men i vigan var her jernorn tidene indflyttet folk blev sytterne i det nordlige Norge. Således brugte indflyttet Snoderen ordet, Gravøll. og fra sør helgeland, ordet Gravfald. (Syn L.) fra Nord helgeland ordet, Gravfala (Syn L.) og fra helgeland og Nordover. Gravfald. den største del af folket indfjet i vigan herud har brugt og bruger fremdeles ordet Begravelse.

Spl. 101. Løkket blev ikke taget af kisten under - andakten, lirk for man skulle bejvi^{sig} på vi til Kirkegården.

Spl. 102. Nei de blev ikke taget noget atkle på kisten.

Spl. 103. Jyså aldri at lys blev sat på kisten, og ikke så jeg bord med lys, stående ved siden av kiststen.

Spl. 104. inder noget av de som spørres i dette spørgsmål, Kan jeg give noget svar på.

Spl. 105. har ikke oplysning, til og svar på dette spørgsmål.

Spl. 106. Jeg var som barn omkring 6 a 7 år sammen med min pleiemor, og fulgte en dag ved hendes gravsted. Kisten var sat på en fire hjuls vogn. vognen var dekret af et sort farvet tuppel. Vopå kisten stod hesten var sort håret, en mann på hver side af hestens forprop, hålet i tommene. To middealdrende men gik foran hesten, og to man efter vognen, disse 4 men, bar var sit tykke hvid vopelstøj, om vundet med sorte, stoiske bånd. Kjøre veien fra gården til Kirkegården var bestroet med Emer bark.

Spl. 107. Lydene blev båret helt ind på an Kirkegården, til gravstedet. Spl. 108. Jeg kan ^{ikke} at Lydene var lært fra Kirken, og støtter min formodning med at forestille, at den dødes bested var på hundrede meter fra Kirken eller fra Kirkegården.

Spl. 109. Jeg så eller hørte, ikke, ombalt og brændt Lys.

Spl. 110. De har desverre ikke blevet mig fortalt noget særlig uvanlig om vore nætter.

Jeg hørte virkelig nok sønnen til en gammel Døende mann. fortalte mig, at hans far samle statten som han døde, så mange små Engler fløi rundt omkring i rummet. Der han lå i sin seng.

Emn. n. 64

spl. 111. jeg har ikke hørt at folk har sluttet med og våket eller været tilstede, ved den Dødsykes sangelic. Jeg har våket ved mine to afdøde hustruers Dødsykelic. av hensyn til indholdet under = spl. 110. Forstår jeg at Ethnologiske granskinger har stor interesse og høre noget om hvad som hændte førmerkedet ved våkenatten, og som jeg her skal fortælle om, sjæld omkring et par dage før hun døde. min hustru var hårdt sygt ved nævnte tid, og jeg var klar over, at de bare var et lidt tids spørgsmål når Døden skulde indtræde. hun satte sig op i sengen og jeg sat på en stol ved sengens kant og holdt som omkring hende, vi var stille et og andet ord og hun fandt stor trøst og lettelse i sin sygdom, og hun virkede aldeles normal, Pludselig blev hendes ansigtsudtryk, hun lyste op i blikket og lænede i ansigtet blev vakkert, strakte rakte hunden frem for sig, og udtrodt å herre Jesus var vakker du er. for sig hun til mig kan du se vor vakker Jesus er, å sa hun vil se jeg ser så mye andet vakkert jeg kan ikke fortælle dig vor vakkert de er. alt de jeg ser, derefter sa hun, for si til alle folk og fortel dem at Jesus er, ^{til} hun spurske mig atter, om jeg såd. Ni sa jeg kjere mor, jeg kunde ikke se noget. jeg for borte og si til hende - Du er lykkelig lig du mor, som fånådi til at se så meget vakkert, ja svarte hun, fremdeles virket hun Normal

Sp. 112. Nei jeg har ikke hørt folk fortelle om Jørk Rømer
her i bygden.

Sp. 113. Ved de mange begravels jeg har del tagt i
i min Livstid, hadde folk et en høi og kraftig
Stemme, og førte sig i salme sangen med ganske
korte kl. kloner. Dette kan for en stor del skyldes
af vi i vågen, har haft flinke orgel spillere i
Kirken, og indbyggere i vågen, var flittige

Skir de yngre så lang tid i kirken
som jeg kan huske.

Sp. 114. Ja nu er det for så vidt her i nærheten av
Presten, at presten er bed om og komme i
jennonen og holde tale, jeg skal bemerke
at i de sidste ti år har folk båret eller kjørt
kisten til bedehuset, eller man har ført til katelse
og sat kisten i kirken, på begge steder har selv
følgelig holdt taler av Presten, samt
orgel musik til salme sangen.

Sp. 115. Skirken og bedi Presten komme og holde
tale i jennonen begynte omkring midten av
1890 årene; da vort herred, geografsk er delt
ved Småfjord bukten, over og blede havsund.
Så bliver de i de fleste begravels, kunden
som bor nær mest presten og his kiststedet, som
med rimelighet kan bedi presten komme til
sine jenn og holde tale ved begravels.

Sp. 116. Se redigjörelsen for dette spørsmål, side
10-og 11. Under spørsmål Nr. 116.

Sp. 117. Nei sådanne stikker forkom i R. R. hui byggen

Sp. 118. Halder mig til oven angitt forklaring

Sp. 119. Kisten med liket, blev alltid båret ut av
mandspersoner, så som, sønner, brødre, og andre i
Kobolagets f. mandspersoner,

Sp. 120. Som en ser i svaret til spørsmålet oven-
for, var det de nærmeste pårørende som blev båret
til beret, Derimot blev den manlige E. R. tidelle
brødt for at vere med og bære sin hustru ut
av huset eller til gravnen.

Sp. 121. i våres tid nippen hundre 50 er

Sj. R. R. likedans som svaret under 120.

Sp. - 122. man bær alltid Liket med fotenden først

Sp. 123. Nei at sette kisten ned tre ganger på fersteden
har jeg ikke hørt eller hørt om talt.

Sp. 124. indholdet i dette spørsmål har
jeg ikke hørt fortalt noget om i vores bygd.

Sp. 125, her i min bygd stødtes Enes bær

126. man satte ikke kisten ned på tønnet
for og stans, når man var på vei til båten
eller på vei til likvognen.

127. Nei ingen traktørin blev ført i min bygd
under transport = bering med Likkisten

spl. 128. Med likfølget fulgte, Ekkefelle, Døtre, søstre, og andre kvinner tilhørende den Dødes slekt, men også Kvinner fra Nabolaget, disse nevnte Kvinner var i forskjellige års- og Aldre ovenfor nevnte deltagelse, i et gravfølge har fort Rommet så langt tilbake i tiden som jeg husker, og fort går på samme vis i vor tid - 57.

spl. 129. Sammen med berusne, fulgte alltid de til begravelsen inbakte manspersoner, og ofte medfulgte mange Kvinner og menn som ikke var indbudt til begravelsen, Dette for og vise sin
 Deltagelse i den dødes Egteskendes
 Sorg

spl. 130. Se mit svar - under spl. 128

spl. 131. de er jo ganske forståeligt, ja men den Døde var avholdt af sine Menes Klige omgivelser, eller godt eller jult, sociale tilbak, i bygden, til E, P, S, en frem i fra, fisker, gårdbruker, en dygtig handverker, en Person som gav jul og råd, til alle, han, eller hun, som i samvar med, i sit Levende liv En sådan person, som viste ovenstående Egenskaper, måtte man oppfatte som ærefult og se at der medfulgte hans, eller hendes, - - - - - gravferd, et stort begravelses følge, de som jeg her har beskrevet har vært sjeld og brukt Lenge før min tid her i vågans herre, og den samme oppgavning har godt bevaret i vor tid

Emne, nr. 64

Spl. 132, der blev strødt Emnebar på veien, jeg i NR
 hørte fortalt om eller så i NR oppført, drusport-er
 og i NR så jeg nogen tid var ned sat træ, ved husedør
 Tjüngvind, eller ved vinkkjøst.

Spl. 133, jeg har i NR set eller hørt at de heri herredet
 fore to NR tre nedbattingsom Dynt ved Kirkeruin

Spl. 134, her i vågans herred, heides flaget på halv
 stang, den Dagen den døde skal begravnes.

Sen sijn har foregået så langt til bar jeg den hude

Spl. 135, flaget blev heist, av slektinger og tapør
 innen for nærmeste bygde kreds.

Spl. 136. I gamle dage heiste man flaget til
 tops når jordfæstelsen var udført. men i vor
 tid, er de delte meninger, i det at non av
 befolkningen i bygdene mener at flaget bør
 henge på halv stang indtil begravelses-
 festen er overstået.

Spl. 137. I gamle dage gik flaget til tops.
 i begge henseender.

Spl. 138. fra Slutten av siste verdenskrig, begyndt
 folk at lade flaget henge, på halv stang. indtil
 klokken 8 av en begravelsesdagen.

Spl. 139. jeg har hørt fortalt av gamle folk, når man
 førte Liket på en båt til begravelsesstedet, fulgte
 Palmesangeren med, og da Sang han når bålet heiste
 forbi en gård-grund, - eller et, handelssted. og da
 blev der vinket jinselig fra begge parter. 13217
 med vike forder = lommedu NR.

Spl. 140. De hendt at der blev vinket med vite tomme
 Sinker jensidig præbåde til følget og fra gardens falk
 Spl. 141. Ja - se svarit under 139.

Spl. 142. Nei de som spørres om i dette spørgsmål
 har jeg ikke hørt fortalt.

Spl. 143. Ingen folk har fortalt om vilsten eller liksten
 og her i bygden forekommer ikke navn på steder
 som kan tyde på at billedet har had vilstedet.

Spl. 144. når kisten blev læret til gravstedet, var al tid
 kilstede så mange mans personer, at man kunne avløse
 vandrers med beringen, og behøvede ikke sette den ned.

Spl. 145. under kisten på vagnen blev altid lagt et sort dekke.

Spl. 146. De fleste tilfælde, blev en sort hest foretrukket.

Spl. 147. Jeg husker ikke og have hørt noget, noget sådant
 forhold om kisten, & sidder ikke folk i dag
 angående sidste led i dette spørgsmål

Spl. 148. De har altid vært skive, og kjøre langsomt.

Spl. 149. man kjørte varsomt og pent med hesten.

På jernveien et godt stykke foran følget.

Spl. 150. vis man lærte en hest fra en større gård, så
 var gårdens dring selv skrevet som kjører.

Spl. 151. som oppist blev hesten lutt efter bidstet
 av kjøreren og en man til, altså en på ver side av hesten.

152. Nei sangeren sat aldri på veisten

Spl. 153. Jeg har ikke hørt fortelling om de som spørres
 & dette spørsmål.

spl. 154. Den staks undersøkkelse som spørres om i dette spørsmål, blev ikke gjort her i Lejgden.

spl. 155. I min barndoms år og utover mine Skoledage. hørte jeg ofte gamle folk, brükte ordet Saligavdöde = han eller hun, ordet brüktes både om borte stilledes Personers döi, og om mindre økonomiske menneskers Stilling i sit levende liv, når disse var borte döde. men jeg opfattet de eldre folks omtale derhen, at ordet, han, eller hun, saligavdöde, blev mest brükt om de personer, som for lang tid eller flere år borte var borte uvet av døden, uanset, i vilket tilfælde var av de som spørres om i Dette spørsmål.

Paa Kirkegaardin.

spl. 156. Derom: Løftet kisten ned av vagnen.

Så vit jeg husker og har set, var et plan Redskap lagt ved siden av den opkastede grav åpning.

På dette plan Redskap, blev kisten sat ned.

spl. 157. I, likhuset har jeg set, sorte skamler opbevart og forovrikt de nødvendige hushjelp som behovdes - til Kirkegård Tjeneren.

spl. 158. jeg må bestemt anta, Redskapene til hørte herredets Kirke.

spl. 159. Kisten blev båret av de fra den avdödes famili utkärde Berere.

Spl. 160. Kjørvren kjørte, den hesten et lite støtke bort fra graven, og han kunde delvis se, overvære jordfestelsen.

Spl. 161. Presten fulgte som oftest med likgjølget, naar han var tilstede, men de hendte at han kom på Kirkegården en liten stund efter at likgjølget hadde sat kisten ned.

Spl. 162. — — Nei. — — — — —

Spl. 163. man brukte i gamle dager ikke og benyttet kirken som opholdssted, man bar eller kjørte kisten til Uoy, ind; DIREKTE til Kirkegården og satte kisten ned på et plan nedenfor ved siden av graven. De om og over kisten ind i bedehus eller kirken, ses av min besvarelse på side - 26. Spørsmål 114 - 115.

Spl. 164. Nei, de blev ikke sunget før kisten fjernes ned i graven, da blev de sunget, på, og etter jordfestelsen.

Spl. 165. — — Nei — — — — —

Spl. 166, De blev ringt med kirkeklappene hele tiden mens gjølget gikk forbi prestegården og stanset ved graven, da ophørte ringningen, og begyndte, ikke for siste salmevers var sunget. Graven blev siden jernet av Kirkegårds tjeneren men for århundre sjette, ja, selv overne til med at jern graven, de foregår i ikke nå i vor tid.

Spl. 167. Fast graver eller ansat i vårens hussed omkring midten av 1860-årene, jeg har ikke hørt fortellinger fast ansatte, fra tidligere år.

Spl. 168. I vores herred heter han i daglig tale, man i metem
gravnen, men man skriver, Kirkegårds-tjenerin.
noget andet navn end den Sørsons Jekols navn, er ikke
blit omtalt her i Bygden.

Spl. 169. De som blev udført ved opkastning a grav
før den tid som er anført under Spl. 167 side 32
har jeg ikke kjendskabet, og ikke høit omdelt.

Spl. 170. Se forklaringen under Spl. 166. side, 32.

Spl. 171. Nei en sån skilt brukt her i Bygden.

Spl. 172. De fleste mennesker anser jordfestelsen
som en bekræftelse på opstandelsens Dag

Spl. 173. man satte altid et, tre eller, fire på gravnen in til-
videre, pyntet man gravnen med blomster.

Spl. 174. man forhøiet gravnen med grestovr, og plantet
blomster eller plantet, Rønnen, Bjørk, og andre tres
på gravnen, vel at mest kjendte tre på en grav
de bedste stillet folk havde pinhugne stener med
slepen navn plate, her på vågans Kirkegård, er man-
ge gravmonumenter ar dækket av Jern

Spl. 175. Næsten ved alle høitider i året pyntes
gravnen med blomster og blomster kranses.
i de sidste år i vores tid, har man ved jule tiden
fastsat julelys på en større grav på Kirkegården.

Pærlige Tilfælde.

Spl. 176. - 177 - 178 - Kan jeg ikke svare noget på.

Spl. 179. De gamle fortæller at en morders grav blev gravet udenfor Kirkegården.

Spl. 180. Så vidt jeg hørte var folk snare til og jemme løse sykkels småbarn, og alle både indløste blev begravet på Kirkegården, men ritualist hos begravelsen av disse barn har jeg ikke hørt anledning at høre.

Spl. 181. Dem blev begravet på Kirkegården.

. Gravøl.

Spl. 182. Enkelte sier Gravøl, en tier andre sier Begravelsesfest

Spl. 183. her i bygden gik den manlige Ektefælle og bad Naboer og Slektinger til Gravøl, men vis den manlige Ektefælle var død og Enken Levde. Så sendte hun sin søn, ut til Naboer og Slektinger, og indbød til Begravelse. i tilfælde hun ikke hadde noen søn eller han ikke var tilstede i bygden, gik Enken selv og gjorde indbydelsen, i tilfælde at ingen av Ektefællene levde, nemlig ved den sidste død så var en av de voksne sønner som indførte inbydelsen, eller de kunde krysse sig selv, at en bror av den avdøde gik gøre inbydelsen, men de var også tilfelle at der ikke var pårørende til den døde og da måtte en Ektefærdig mand i nabolaget, ta sig av både indbydelsen og Begravelsen. dette sjede også Nær den - Døds var det lig under Høstet.

Spl. 184. I Begravelsesgæsten blev mat og Drikke serveret
 alt efter som den jenslevende families økonomiske
 Hår befandt sig. hos de bedre stillede folk og var
 serveringen ad mat og drikke, ganske ligtligt med
 vad man serverte i en Drikkelaugdest
 men forsamlingen i begravelsesgæsten holdt sig
 rolig uden støj og brok, og underholdt vandrere
 med fabel og fortællinger, som en var oplevet
 og havde i sit daglige virke.

Spl. 185. han kledde sig jo i anstændige kler
 men brugte ingen stav eller spaserstok

Spl. 186. hans optræden var ikke anderledes en
 ved den vanlige daglige optræden

Spl. 187. jeg er kommen for at be dig
 og være bærer til min, n, n. opåvinder.
 og til de andre, Hør de ordlyden være, f, e, s,
 jeg er kommet for og ber dere være med os
 og følge n, n. til gravem, på den eller
 den dag, in bydelser for gik
 i meget Enkle former, her i bygdem.

Spl. 188. De blev ikke mig vad man gjorde med
 hensyn beurtning til den ^{bestaat} person som gik om bring
 blandt Naboer og slæktninger, og lad dem til at
 komme og være tilstede som berre eller gæster samt
 at følge den døde til gravem. Dette munc
 vad som blev gjort for min Levetid

Emne, Nr. 64.

- spl. 199. Fast hålder mine svar, som til foregående Spl.
- spl. 200. Nei har ikke hørt fortalt om dette.
- spl. 201. Ili dagens gravøl har jeg ikke hørt om kult.
- spl. ~~202~~. Se forøvrigt svarene under, 191, og, 193, side 36.
- spl. 202. I 1880 årene og indtil midten av 1890 årene
blev der serveret sterke = etkohol holdelige drikker
ved gravøl
- spl. 203. her i vågen er de slutt med servering av
etkohol holdige drikker, men ved Drikkeløper
og andre festlige tilstelninger i privat livet,
serveres enda sterke drikker, men jeg må fori til
at i nevnte festligheter foregår ro og orden.
Elland Jesens Sammenkomst.
- spl. 204. og legge kranser på likkisten bruktes
allerede sist i 1870 årene og den slik holdes
ved fremdeles i vore tid 1957.
- spl. 205. dette spørsmål er besvart ovenfor.
- spl. 206. Se svaret under, spl, 70, side, 17
- spl. 207. ja slik bånd med påskrift. dette
begynte man med omkring hundre års sjiifet
- 208. Nesten alle brandgøter med kisten ned
i gravem
- spl. 209. man legger helst på gravem de kranser som
er givet av den døde nærmeste pårørende. *
- spl. 210. Nei nu nytes ikke alkohotholdige drikker
- spl. 211. Nei man holder serveringen hjemme.
- spl. 212. av utring om Dødsfall i avisene begynte
de, begynte hundre års - sjiifet
- * Kransene fjernes når den er faldet og vordet